

Sigord – genéza vzniku a zániku účelového zariadenia Helianthus

Stanovisko Predsedníctvo Šarišsko-zemplínskeho seniorátu ECAV

S ohľadom na spôsob a obsah informácií, ktoré v predchádzajúcich rokoch publikovala bývalá redakcia Evanjelického Posla spod Tatier, prihládajúc k nepodloženým obvineniam bývalého generálneho dozorca Imricha Lukáča, v snahe o komplexné a úplné informovanie, z úcty voči bývalým vedeniam nášho seniorátu, vydáva Predsedníctvo ŠZS s podporou Seniorálneho presbyterstva ŠZS, túto genézu vzniku a zániku účelového zariadenia Helianthus na Sigorde pri Prešove.

Sigord – veľký dar

Myšlienka na vytvorenie školiaceho a rekreačného centra v Šarišsko-zemplínskom senioráte má korene už v deväťdesiatich rokoch 20. storočia. Vychádzala z novej situácie cirkvi po Nežnej revolúcii. Misijná činnosť, ktorá sa dovtedy konala tajne sa mohla diať bez zábran. Tieto okolnosti viedli zodpovedných pracovníkov v senioráte k tomu, že začali zvažovať možnosť kúpy niektorého zo zariadení, ktoré sa po zmene pomerov pre svojich zriaďovateľov ukázali ako nepotrebné.

Seniorálny konvent ŠZS v roku 1997 navrhuje dištriktu zriadenie stáleho miesta mládežníckeho farára. Rok nato senior Boris Mišina v seniorskej správe konventu navrhuje: „*Treba podporiť myšlienku vytvorenia misijného a rekreačného centra v senioráte a získať pre ňu kompetentných.*“ Už vtedy myšlienka o takomto stredisku prenikla z neformálnych rozhovorov nadšených pracovníkov s mládežou na oficiálnu platformu rokovania cirkevného grémia.

Hľadali sme vhodný objekt

V roku 2004 sa seniorálny konvent zaoberal konkrétnou nehnuteľnosťou a odporúčal predsedníctvu ŠZS prejednať podmienky predaja a cenu nehnuteľnosti. Išlo o chatu ZEOCEM v Hermanovciach nad Topľou. No o rok na to konvent konštatoval, že na takúto kúpu za trhovú cenu nemá seniorát dostatok prostriedkov. Stále však v mysliach pracovníkov seniorátu zostával plán hľadať objekt, kde by sa dali konať VM aktivity zborov aj seniorátu.

Uznesenie konventu ŠZS č. 2/2006 poveruje predsedníctvu seniorátu, aby rokovalo s príslušnými partnermi o školiacom stredisku pre seniorát. Z prítomných delegátov hlasovalo 116 za návrh, proti nebol nikto, dvaja sa zdržali. Konvent vychádzal zo skúseností tých rokov, kedy sa štátna správa a samospráva postupne zbavovali pre nich nepotrebných objektov. Prevody na nových užívateľov sa pritom väčšinou realizovali za symbolickú cenu. Vedeli sme o takýchto objektoch, ktoré začali užívať v iných cirkvách. Šlo teda o reálne možnosti, ktoré sme chceli využiť.

O dva roky na to Prešovský samosprávny kraj reorganizoval sieť svojich škôl a uvoľnil priestory Lesníckeho učilišťa na Sigorde. Šlo o internát, telocvičňu a kuchyňu s jedálňou. Jednu menšiu budovu v areáli už užívala Gréckokatolícka cirkev ako Centrum pre rodinu, ďalšie užívalo múzeum ako depozit. Za týchto okolností konvent ŠZS prijal uznesenie č. 10/2008, ktorým „*ukladá predsedníctvu ŠZS riešiť možnosti nájmu priestorov školy na Sigorde a následne využitia týchto priestorov a poveruje predsedníctvu prípravou vízie využitia a prevádzkovania.*“ Náladu v prospech tejto myšlienky podčiarkuje hlasovanie: ZA 114, PROTI 0. V priebehu desiatich rokov, od návrhu seniora Mišinu sa teda s myšlienkou vzniku misijného centra stotožnili všetci zodpovední predstavitelia cirkevných zborov na konvente.

Prvé kroky k činnosti účelového zariadenia

Výsledkom tohto procesu bol podpis kúpnej zmluvy v marci 2009, ktorou ŠZS kúpil od PSK budovu internátu, telocvične a jedálne s kuchyňou za cenu 1 €. Súčasťou kúpy boli aj pozemky pod časťou týchto budov. Zvyšná časť pozemkov nebola v tom čase majetkoprávne vysporiadaná, preto ich nebolo možné zahrnúť do zmluvy.

Seniorálny konvent v tomto roku mal k dispozícii správu o stredisku. Senior J. Bakalár v nej predkladal možnosti využitia v spolupráci so školou pre hluchoslepé deti v Červenici a diakonickým strediskom CZ Prešov. Zároveň informoval, že z prostriedkov Seniorálnej podporovne boli zakúpené postele, aby bolo možné zariadenie hneď využívať. Už vtedy sme si v senioráte uvedomovali skutočnosť, ktorú vyjadrovala naša pokorná modlitba: *Pane Bože, ďakujeme Ti za tento krásny dar! Ale snáď nemusel byť až taký veľký.* Vnímali sme totiž nielen veľké možnosti, ale aj veľké výzvy, ktoré prevádzkovanie takého strediska prináša. S veľkým nasadením sa do

sprevádzkovania strediska pustilo vedenie seniorátu a niekoľko ďalších odhodlaných funkcionárov. V septembri 2009 sa tu uskutočnilo seniorálne evanjelizačné stretnutie, ako jedno z prvých podujatí seniorátu v získaných priestoroch. Spolupráca so školou v Červenici sa ukázala z praktických a organizačných dôvodov ako neperspektívna. Bolo treba hľadať ďalšie možnosti.

V roku 2010 konvent odhlasoval zbierku ŠZS pre Účelové zariadenie seniorátu vo výške 1 € na člena. Za túto zbierku hlasovalo 70 prítomných, proti bolo 5. Ten istý konvent schválil aj použitie prostriedkov z Rezervného fondu seniorátu a pôžičku z GePo. Medzitým sa konali brigády a aktivity, ktoré mali prispieť k tomu, aby bolo možné objekt čo najskôr používať na účel, na ktorý bol kúpený. V tom istom roku sa konal aj mimoriadny konvent ŠZS priamo v priestoroch účelového zariadenia, aby sa všetci konventuáli mohli zoznámiť so stavom a možnosťami strediska. Konvent vzal na vedomie správu o investíciách, vykonaných prácach a nákladoch spojených so spustením do prevádzky.

Prežívali sme požehnanie aj starosti

V priebehu roka sa konali aj potrebné jednania s Gréckokatolíckou cirkvou, ktorá do nášho objektu dodávala teplo na vykurovanie, studenú a teplú vodu. Po prvých jednaniach sa ich nároky na refundáciu rôznych činností spojených s prevádzkovaním zariadení na dodávku služieb postupne zvyšovali. Tieto podmienky boli jedným z vážnych problémov, ktoré sme potrebovali riešiť a rozhodnúť sa napríklad, či budeme stredisko prevádzkovať celoročne, alebo ho na zimnú sezónu odstavíme a či budeme uvažovať o osamostatnení dodávky tepla. Rozhodnutia neboli jednoduché. Nevedeli sme vopred odhadnúť ako dokážeme naplniť čas školského roka podujatiami alebo prenájmom priestorov iným klientom tak, aby bola dodávka tepla rentabilná. Ďalším problémom, ktorý sme len s námahou vedeli riešiť bolo personálne zabezpečenie prevádzky. Z väčšej časti sa prevádzka strediska konala na základe entuziastickej zväčša dobrovoľníckej práce funkcionárov seniorátu aj správnej rady zariadenia. To všetko boli otázky, ktoré zostávali pred nami ako výzvy.

V letnej sezóne roku 2011 sa na Sigorde už mohli konať seniorálne dni mládeže, aj väčšie zborové tábory a stretnutia. Veľkou pomocou pre prevádzkovanie strediska bol nábytok a rôzne zariadenie, ktoré sme získali z hotela Sanus v Starej Turej. Nový majiteľ hotela pred rekonštrukciou budovy daroval jeho zariadenie, vrátane umývadiel, záchodov a ďalšieho zariadenia za cenu našej práce. Skupina viac ako dvadsiatich dobrovoľníkov z CZ Bardejov v auguste 2011 vo veľmi intenzívnom tempe za tri dni demontovala a vyskladnila z piatich poschodí hotela v Starej Turej približne 40 ton materiálu. V rámci tohto množstva boli aj liatinové radiátory, ktoré sme potrebovali na nahradenie prasknutých vykurovacích telies, veľké množstvo váľand, skriň, stolíkov a ďalšieho zariadenia. Ďalší brigádnic z CZ Prešov a ďalších zborov dovezený materiál vykladali a rozmiestnili v budove. Všetky tieto zariadenia pomohli tomu, že prevádzka strediska mohla napredovať.

Aj v roku 2011 sa opäť konal mimoriadny konvent ŠZS v priestoroch Účelového zariadenia Helianthus Sigord. Na konvente podal br. Bakalár ako riaditeľ ÚZ podal správu o činnosti aj s uvedením starostí a chýb, ktoré sme si uvedomili a všimli. Predseda správnej rady S. Sokol doplnil informácie o novom vybavení strediska a ďalších možnostiach jeho využívania. Informoval o počte ubytovaných v uplynulej sezóne. Konvent prijal v súvislosti s fungovaním zariadenia niekoľko uznesení. Všetky boli prijaté jednomyselne, bez hlasov proti. Vnímali sme to ako prejav porozumenia a podpory zo strany všetkých predstaviteľov zborov v senioráte.

V sezóne 2012 sa podarilo naplniť najmä letné mesiace podujatiami, ktoré priniesli finančný obrat, s ktorým sa dalo rátať pre prevádzku zariadenia. Potešil nás aj záujem o naše stredisko z iných seniorátov. V ďalšom období sa tu niekoľkokrát konalo veľké sústredenie konfirmandov Liptovsko-oravského seniorátu.

Rok 2012 priniesol aj jednu dôležitú zmenu. Prešovský samosprávny kraj nám oznámil, že po vysporiadaní zvyšnej časti pozemkov v areáli školy predal tieto pozemky Gréckokatolíckemu arcibiskupstvu. Nám pozemky pod našimi budovami neponúkli s odporúčaním, že ich vysporiadanie máme riešiť s novým vlastníkom. Vecné bremeno zaväzovalo Gréckokatolícke arcibiskupstvo k tomu, že sme mali umožnený prístup k budovám. Pri pokusoch o odpredaj pozemkov pod našimi budovami sme však na arcibiskupstve nenašli pozitívnu odozvu.

Činnosť ÚZ však pokračovala ďalej pod vedením správnej rady. Správy boli podávané na konventoch. Revízna komisia upozornila na nedostatky v účtovníctve, ktoré dostala za úlohu riešiť Správna rada ÚZ. Správna rada pripomienky postupne riešila.

V roku 2013 činnosť ÚZ postihol nie veľmi seriózný prístup dodávateľa prác pri rekonštrukcii vedenia vysokého napätia od Prešova na Zlatú baňu. Od VSE sme na jar dostali informáciu o prerušení dodávky el. prúdu vždy v zákonnej lehote, ale len na krátke obdobie dvoch týždňov. O dva týždne prišlo oznámenie o výluke na ďalší týždeň. Takto postupne odblokovali celú letnú sezónu, čo nielen nám, ale aj prevádzkovateľom ďalších zariadení v dosahu rekonštrukcie znemožnilo riadne fungovanie. Museli sme odrieknuť objednávky na celé leto, čo bolo nepríjemné práve preto, že sezóna vyzerala pre zariadenie dosť sľubne.

Postup VSE nám však vzal vietor z plachiet. Stále sme však dúfali, že veci budeme vedieť obrátiť k lepšiemu. V tomto duchu seniorálny konvent vypísal ďalšiu zbierku CZ ŠZS pre ÚZ vo výške 0,50 € na člena na investičné náklady. V tomto roku sme zaznamenali skutočnosť, že predseda správnej rady S. Sokol nevenoval riešeniu otázok ÚZ dostatok pozornosti, nezvolával Správnu radu, takže nedochádzalo k náprave chýb spomínaných v správe Revíznej komisie. V jednej faktúre za dodané práce zo strany jeho firmy neuviedol špecifikáciu prác. Tieto nedostatky vytykala revízná komisia a zaoberala sa nimi aj správna rada, ktorá následne zasadla bez predsedu pod vedením predsedníctva seniorátu. Výsledkom ďalšieho riešenia tejto situácie bolo rozhodnutie seniorálneho konventu o odvolaní predsedu správnej rady S. Sokola z funkcie seniorálneho presbytera na seniorálnom konvente v Chmeľove v roku 2015. Seniorálny konvent v Sabinove zmenil aj štatút ÚZ. Zásadnou zmenou bolo ustanovenie, ktorým sa správnu radou ÚZ stáva seniorálne presbyterstvo.

Snahy o nové riešenia

V roku 2015 sme sa oddelili od dodávok teplej vody zo strany gréckokatolíckeho Centra pre rodinu (aby sme znížili náklady). Na zimnú časť sezóny sme zariadenie vyradili z prevádzky, aby nevznikali náklady na temperovanie. Ak zariadenia malo rozvíjať svoju činnosť, nevyhnutne potrebovalo výraznejšie investície do všetkých častí - kuchyňa, ubytovňa, vykurovanie. V senioráte sme tieto zdroje nevedeli nájsť ani z vlastných ani z externých zdrojov. Aj preto na výročnom konvente ŠZS v Lopúchove v roku 2016 okrem vyhodnotenia situácie bolo prijaté aj uznesenie, ktorým „*Konvent ŠZS schvaľuje zámer predaja Účelového zariadenia Helianthus na Sigorde.*“ S týmto rozhodnutím súhlasilo 66 prítomných, 21 bolo proti, lebo stále mali snahu radšej viesť zariadenie k prevádzke a službe.

Kritici našej práce spájajú ÚZ Sigord aj s kauzou nesprávne uhradenej faktúry z GBÚ na účet brata farára Mareka Cingela, ktorým disponoval bývalý predseda správnej rady S. Sokol. Táto kauza však je mimo činnosti zariadenia. Je problémom, ktorý medzi sebou riešili CZ Prešov, GBÚ a dodávateľ prác S. Sokol. Pri prešetrovaní týchto záležitostí políciou bolo konštatované, že v rámci činnosti S. Sokola v ÚZ nedošlo ani k sprenevere, ani krádeži, len k nesprávnemu vykazovaniu účtovníctva. Tento a ďalšie problémy však riešili orgány seniorátu tak, ako je to spomínané vyššie. Úhrada predmetnej faktúry navyše ukázala skutočnosť, že vtedajší GBU poslal peniaze na účet, ktorého majiteľa si nepreveril...! Toto však nebola chyba nášho seniorátu. Podotýkame, že predmetné finančné prostriedky boli na účet GBU dávno vrátené.

Skúsenosti niekoľkoročného spravovania ÚZSH môžeme dnes vnímať rôzne. Jedni povedia, že sme do tohto projektu vôbec nemali ísť, že bol od začiatku predurčený na zánik. Možno. Pomôžeme si známym sloganom: *Nevyskúšaš, nevieš!* Seniorát nešiel do tohto projektu s tým, že chcel mrhať energiou, alebo finančnými prostriedkami cirkevníkov. Entuziazmus a nadšenie bolo spojené s túžbou vytvoriť priestor, ktorý by bol požehnaním pre zbory, seniorát a snáď aj širšie okolie. Naším zámerom nebolo ani zarábať. Dokazujú to nespočetné brigádnické hodiny a čas venovaný tomuto zariadeniu mnohými funkcionármi ŠZS zdarma, len z titulu čestných funkcií. Projekt ÚZSH priniesol aj veľa pozitívnych skúseností. Konali sa tu seniorálne dni mládeže, seniorálne stretnutia dorastu, školenia, viacero veľkých zborových táborov s počtom účastníkov vyše sto mladých, niekoľko seniorálnych konfirmačných sústredují z Liptova a Oravy (KOLOS), na ktorých bolo do 150 účastníkov. Konali sa tu dva seniorálne konventy, mnoho menších táborov, školení. Viackrát využili služby zariadenia aj iní klienti na športové či rekreačné účely. Pri spomínaní na fungovanie ÚZSH nemožno obísť jeho riaditeľov, správcov, pracovníkov, ktorí každý podľa svojich hrívien a možností prispievali k tomu, aby sa uskutočnilo čo najviac z našich plánov.

Ani po niekoľkoročných snahách sa však seniorátu nepodarilo získať potrebné finančné prostriedky na generálnu rekonštrukciu priestorov, ani na zabezpečenie systematizovaného miesta tzv. mládežníckeho farára, ktorý by dlhodobo býval v zariadení, prevádzkoval ho a zabezpečoval činnosť ú. z. a školy v prírode. Zvlášť problematická bola skutočnosť, že priamo v areáli fungovalo a funguje podobné zariadenie Gréckokatolíckej cirkvi,

kde dlhodobo býva a pracuje gréckokatolícky kňaz, ktorý uvedené aktivity poskytuje. Bývalé vedenie seniorátu (senior Ján Bakalár, senior Ján Velebír, seniorálny dozorca Juraj Gáll) hľadalo viaceré náhradné riešenia a prevádzku zariadenia manažovalo buď priamo, alebo prostredníctvom osôb platených na čiastočný úväzok, čo bolo dlhodobo neudržateľné. Podobne sa riešila rekonštrukcia nehnuteľností cestou zbierok z cirkevných zborov, či mimoriadnych dotácií zo seniorátu, resp. pôžičiek z bratských cirkevných zborov. Ani jedna z uvedených aktivít však nebola tak významná, aby dokázala sfunkčniť zariadenia a výsledkom bola skôr frustrácia a rastúce zadlženie seniorátu. Súčasné vedenie seniorátu (senior Martin Chalupka od roku 2017, seniorálny dozorca Marián Damankoš od roku 2016) vyvinulo snahu o odkúpenie okolitých pozemkov z vlastníctva Gréckokatolíckej cirkvi, aby bol zabezpečený aspoň prístup k budovám po vlastných pozemkoch a tiež pohyb okolo nich. Bez úspechu. Keďže majiteľ odmietol odpredať požadované pozemky, akákoľvek snaha ŠZS o zmysluplné využitie, či investovanie do zariadenia sa stala bezpredmetnou a nezmyselnou. Investovať do nehnuteľností, ktorá stojí a je obkolesená cudzími pozemkami je pre každého hospodára nerozumné. Ako už bolo spomenuté, uznesením č. 02/2016 schválil seniorálny konvent ŠZS zámer o odpredaji nehnuteľností. Po viacerých rokovaníach sa Predsedníctvu ŠZS podarilo vyrokovať podmienky odpredaja nehnuteľností Gréckokatolíckej cirkvi, resp. jej organizáciám za sumu 135.000,00 EUR, avšak na splátky. Je potrebné podotknúť, že v prípade schválenia a podpisu kúpnej zmluvy v uvedenej sume, dôjde k uspokojeniu požiadaviek štátu (daň z predaja nehnuteľnosti), vráteniu všetkých pôžičiek (voči seniorátu aj externým veriteľom) a k vyplateniu tzv. podielových listov cirkevným zborom, ktoré do priestorov investovali. Záverom je potrebné podotknúť, že napriek uvedenému je potrebné oceniť snahu aj odvahu bývalého vedenia ŠZS o vybudovanie zariadenia, ktoré by slúžilo rôznym skupinám našich veriacich. Žiaľ, nie všetky naše snahy sa zrealizujú.

Dňa 21.10.2019 rokovalo seniorálne presbyterstvo ŠZS, ktoré schválilo predaj nehnuteľností a návrh kúpnej zmluvy. Dňa 04.11.2019 rokoval Konvent ŠZS, ktorý schválil predaj nehnuteľností a návrh kúpnej zmluvy. Po schválení dištriktuálnym a generálnym presbyterstvom, bola dňa 19.12.2019 podpísaná kúpna zmluva a majetok prevedený na list vlastníctva kupujúceho.

Predsedníctvo ŠZS teda konštatuje, že:

- Kúpa zariadenia na Sigorde nebola aktivitou úzkej skupiny ľudí, ako to tvrdia niektorí dnešní kritici. Kúpa bola výsledkom niekoľkoročného snaženia seniorátu a podporovala ju absolútna väčšina delegátov seniorálnych konventov.
- Pri hospodárení na Sigorde došlo ku chybám v účtovníctve, vedenie seniorátu a seniorálne presbyterstvo však dokázalo tieto chyby odstrániť a zodpovedného funkcionára odvolať z funkcie.
- Žiadna kontrola nikdy nepreukázala spreneveru financií na Sigorde!
- Na vzniku, prevádzke a rozvoji účelového zariadenia sa najviac podieľali, trápili aj bojovali práve tí, ktorí sú dnes kritizovaní a tí, ktorí prakticky nič nerobili, iba kritizujú a navyše zavádzajú.

Z niekoľkoročného fungovania zariadenia sme sa naučili, že odborné práce musíme aj v cirkvi zverovať odborníkovi – manažerovi, ekonómovi, plánovačovi, stavbárovi. Odhodlanie a entuziazmus deväťdesiatich rokov dnes už nestačia na zložitú a náročnú mnohých sprievodných úkonov, ktoré treba brať do úvahy pri našej službe. Napriek tomu neľutujeme snahu a prácu, ktorú sme tomuto projektu venovali. Opäť si pomôžem sloganom: *Čo Ťa nezabije, to Ťa posilní*. Napokon sme boli svedkami Božej milosti. Po mnohých pokusoch a snahe Pán Boh našiel spôsob, ako záležitosti ÚZSH uzavrieť dôstojne a bez finančných strát. Ak prirátame zisk, ktorý sa nedá vyčísliť peniazmi, zisk bohato prežitých chvíľ na táboroch a stretnutiach, zisk zážitku spoločnej práce a úsilia, zisk nových skúseností, tak sme Pánu Bohu za Jeho požehnanie vďační. Ak sa vkladáme do jeho rúk, tam aj tam, kde sme my malí, slabí a nedostatoční sa On dokáže veľkým a milostivým.

Mgr. Ján Velebír, senior ŠZS v období 2011-2017

Mgr. Martin Chalupka, senior ŠZS od roku 2017

PhDr. Marián Damankoš, PhD., seniorálny dozorca ŠZS od roku 2016

Prerokované seniorálnym presbyterstvom ŠZS, v Prešove dňa 27.01.2020.